

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Випуск 1 (8) 2014

/ Shcherbyna Volodymyr Hryhorovych. – K., 2000. – 274 s.

12. Danylenko V.Ia. Dizain: pidruch. dla stud. vuziv / Viktor Yakovych Danylenko; Kharkivska derzhavna akademiia dyzainu i mystetstv. – Kharkiv: KhDADM, 2003. – 320s.

13. Lazarev E.M. Dizajn kak tehniko-jesteticheskaja sistema: avtoref. dis. ... d-ra iskusstvoved: 17.00.06 / E.M. Lazarev. – M., 1984. – 32 s.

14. Lehenkyi Iu.H. Dizain: kulturolohiia ta estetyka: [posib. dla khudozh. ta tekhn. vuziv] / Yurii Hryhorovych Lehenkyi; Kyiv. derzh. un-t. tekhnolohii ta dyzainu. – K.: KDUTD., 2000. – 271s.

15. Selivachov M.R. Istoryko-kulturnyi aspekt dyzainu: dyzain-osvita 2003, dosvid, problemy, perspektyvy // zb. mat. Vseukr. nauk.-metod. konf. / za zahal. red. V.Ia. Danylenka. – Kharkiv: KhDADM, 2003. – 312 s.

16. Fursa O.O. Orhanizatsiino-pedahohichni zasady navchalno-vykhovnoho protsesu u mystetskomu koledzhi: avtoref. dys. na zdobuttia stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity / O.O. Fursa. – K., 2005, – 21 s.

17. Chebykin A.V. Akademiia mystetstva Ukrainy i khudozhnia osvita // Khudozhnia osvita v Ukraini: suchasnyi stan problemy rozvytku: materialy nauk.-praktychnoi konf. / [uporiad. H.H. Vasyleva; Akademiia mystetstv Ukrainy]. – K, 1998. – S. 13–18.

УДК 374.7.091.313

Шестоपालюк Олександр Васильович – доктор педагогічних наук, професор, ректор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
E-mail: imfito@yandex.ua

**ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ
У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ДОРΟΣЛИХ**

Інформатизація освіти, зростаючі вимоги до якості та кількості висококваліфікованих фахівців приводять до необхідності розроблення і впровадження інноваційних освітніх методик і технологій, що сприяють появі нових форм навчання, не обмежених просторово-часовими рамками. Цим вимогам відповідає ідея дистанційного навчання, що дозволяє здобувати якісну освіту через Інтернет незалежно від географічного місця розташування студента (учня), без відриву від роботи і з урахуванням індивідуальної освітньої траєкторії. У світі і в Україні в розвитку вищої освіти й освіти дорослих спостерігається стійка тенденція стирання межі між очним і дистанційним навчанням на основі введення сучасних електронних (в т. ч. он-лайн) технологій організації навчального процесу. В провідних зарубіжних і деяких українських ВНЗ акцент робиться на розвиток електронного он-лайн-навчання, що дозволяє поєднувати роботу і навчання. Активне використання дистанційних освітніх технологій (електронного навчання) у ВНЗ України підтримується на рівні законодавчих ініціатив (закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки і т.ін.»). МОН України планує включити

вимоги щодо використання вузами дистанційного навчання в ліцензійні та акредитаційні показники, відобразити в державних освітніх стандартах.

Залежно від ступеня насиченості навчального процесу он-лайн технологіями, доставки контенту і характеру взаємодії учасників експерти розрізняють [4]: традиційне навчання (без використання електронних технологій); традиційне навчання з веб-підтримкою (1-30 % курсу реалізується в мережі: доставка контенту, мінімальна взаємодія через LMS під час виконання самостійної роботи); повне он-лайн навчання (понад 80 % курсу в мережі, часто зовсім без очної взаємодії).

Поширеним у навчальному процесі нині є традиційне навчання. Традиційне навчання з веб-підтримкою набуває все більшого розповсюдження: формується тавдосконалюється електронно-інформаційне освітнє середовище ВНЗ, значна кількість студентів (слухачів) заочної (дистанційної) форми навчання навчаються з використанням електронного контенту, деякі з них – у аспекті повного дистанційного (он-лайн) навчання.

Наступний етап розвитку електронної освіти – побудова системи змішаного навчання (blended-learning) на основі масового введення електронних технологій в саму організацію навчального процесу. Змішане навчання засноване на гнучкому комбінуванні (у різних пропорціях в залежності від характеру дисципліни) навчання в аудиторії з заняттями в мережі. Наведемо деякі можливі кроки в умовах ВНЗ:

1. Лекційні заняття он-лайн. Можливе виведення деяких лекційних курсів в он-лайн навчання з використанням он-лайн трансляції, он-лайн вебінарів або якісних записів лекцій в комбінації з технологіями само тестування. На першому етапі мова може йти про наскрізні курси, присутні в усіх освітньо-професійних програмах (соціально-гуманітарні дисципліни). Масовість даних дисциплін сприятлива для створення якісного електронного контенту – відеолекцій, а також може дати вагомий ефект економії аудиторного фонду і часу викладача.

Цікавою в цьому зв'язку є ініціатива інституту іноземних мов Вінницького державного педагогічного університету щодо впровадження дистанційного навчання через укладання угоди про співпрацю з Південносхідним університетом штату Міссурі (США). За три роки така співпраця переросла в солідний та перспективний міжнародний проект.

У 2009-2010 н. р. викладач кафедри англійської філології С. Кузьміна взяла участь у міжнародній програмі обміну Фулбрайт з Південносхідним університетом, і з того часу інститут іноземних мов, а саме кафедра англійської філології, активно співпрацює з Південносхідним університетом. У квітні 2013 р. була підписана ще одна угода про співпрацю між двома університетами – Вінницьким

педуніверситетом та університетом Бредлі.

Завдяки підписаним угодам студенти та викладачі Вінницького державного педагогічного університету мають такі можливості: програма дистанційного навчання «WebBlendedEducation»; он-лайн лекції та дискусії з провідними професорами з декількох університетів США; одержання дипломів бакалавра та магістра в Південносхідному університеті штату Міссурі; академічний і науковий обмін викладачами.

У 2011-2012 рр. 7 студентів інституту іноземних мов, а у 2012-2013 рр. 6 студентів перебували на навчанні, ще 3 студенти розпочали навчання за магістерською програмою восени 2013 року у Південносхідному університеті штату Міссурі.

Тісна співпраця Вінницького державного педуніверситету з двома американськими університетами уможливила створення у 2012-2013 н.р. нової програми дистанційного навчання «WebBlendedEducation». Координатором цієї програми є Кузьміна Світлана – старший викладач кафедри англійської філології. Американські партнери: доктор ДженніТріпсес (JennyTripses) з університету Бредлі та доктори Девід Пауел (DavidPowell), Ірина Устінова (IrinaUstinova), Лорі Мюллер (LoriMueller) та Томас Ітон (ThomasIton) з Південносхідного університету штату Міссурі.

Дистанційний курс розподілений на 3 частини: лекції з викладачем Вінницького педуніверситету (С. Кузьміна), он-лайн лекції із закордонними викладачами, а також листування на форумі між представниками трьох університетів – учасників програми. Також проводиться панельна (panel) дискусія американських студентів зі студентами Вінницького педуніверситету. Перевагою дистанційного навчання є те, що студенти мають змогу брати участь у дискусіях на форумі в зручний для них час, не виходячи з дому, за умови доступу до мережі Інтернет та реєстрації на сайті. Однією з цілей такого навчання є ознайомлення студентів із різноманітними методами навчання на основі новітніх сучасних технологій. WebBlendedEducation стирає кордони між культурами, допомагає студентам порівняти свій досвід із досвідом закордонних студентів, а також змінити традиційне уявлення про навчальний процес. Завдяки дистанційному навчанню студенти можуть бути активними, перебуваючи вдома чи в дорозі, залишатися в курсі справ, якщо захворіли.

Для нашого пілотного проекту «Підготовка вчителя в університетах США» (2012-2013 н.р.) було обрано web-blended модель з метою поєднання аудиторного заняття з подальшою роботою студентів у мережі Інтернет. Ми використовували Skype для проведення он-лайн сесій студентів з професорами американських університетів. Skype – сесії супроводжувалися асинхронними дискусіями на форумі із запрошенням студентів продовжити обговорення теми заняття за межами аудиторії. В

пілотному проєкті брали участь 78 студентів 4 курсу денної форми навчання напряму підготовки «Філологія. Мова та література (англійська)». Web-blended модель була налаштована за допомогою GoogleAppEngine з JavaRuntime. Це безкоштовна програма. Такі міжкультурні обміни відкривають нові горизонти, сприяють кращому розумінню питань, що стосуються освіти і практики. Не менш важливим для викладачів є створення середовища англійської мови через усне і письмове спілкування з носіями англійської мови.

По завершенні курсу студентам було запропоновано дати відповіді на 5 відкритих питань оцінки застосування таких інформаційних технологій:

1 Що вам найбільше подобається в Інтернет-форматі обговорення?

2 Що найменше подобається в он-лайн форматі обговорення?

3 Що було зручним під час використання веб-методів змішаного навчання? Чи сприяло таке навчання кращому розумінню теоретичного матеріалу?

4 Що викликало труднощі в процесі використання веб-змішаних методів навчання? Чи відчували ви певну перешкоду в сприйнятті інформації?

5 Що б ви змінили в подальших методах і технологіях використання веб-змішаного навчання?

За результатами анкетування студентам більше всього сподобалося: спілкування з американськими професорами та студентами в режимі он-лайн; формат веб-дискусії та обмін думками; шанс самовираження; свобода у виборі часу та місця для обміну ідеями.

Поодинокі недоліки та перешкоди, котрі відзначили студенти: нестача часу на участь в обов'язковому обговоренні (3); відсутність доступу до Інтернет (5); незадоволення запропонованою американськими колегами системи оцінювання навчальних досягнень (2); та скарги один на іншого – списування коментарів один в іншого, примітивні коментарі в дискусії тощо. Щодо пропозицій, то студенти (понад 30 чоловік) просять про збільшення кількості американських професорів-лекторів та урізноманітнення навчальних дисциплін у веб-змішаному контексті.

Загалом, веб-курс розширює горизонти, світогляд, підвищує рівень знань про педагогічну освіту в США і є новітньою та сучасною формою реалізації освіти. Саме з метою ознайомлення з новим інноваційним курсом та допомогою впровадження його у навчання в травні 2013р. у Вінницькому педуніверситеті перебував доктор Девід Пауел (Південносхідний університет), який прочитав низку ознайомчих лекцій.

Курс став потужним засобом для міжнародного обміну досвідом та думками. На сайті цього курсу побувала досить значна кількість відвідувачів з різних країн, серед них Індія, В'єтнам, Японія, Мексика та країни Західної Європи. Маючи такий

міжнародний резонанс та підтримку закордонних колег, ми вийшли на суттєво новий рівень – нині учасниками проекту за запрошенням американських університетів подано дві заявки на участь у міжнародних конференціях: «USING WEB-BLENDED LEARNING IN UKRAINE TO FACILITATE ENGAGEMENT AND GLOBAL IZEHORI ZONS: APILOT STUDY» (Туреччина – 2013) та «WEB-BLEND E EDUCATION IN UKRAINE: A POWERFUL TOOL FOR GLOBALIZATION» (США – 2014).

За запрошенням Південносхідного університету (США) три студентки інституту іноземних мов – Скупа Оксана, Кучер Тетяна, Бабак Катерина нині навчаються за магістерською програмою підготовки викладачів англійської мови для носіїв інших мов (MATESOL). Крім того, курс зацікавив колег з Нагойського університету факультету британо- та американознавства (Японія), а саме професора Масако Умегакі, яка запропонувала проведення он-лайн класу в другому семестрі 2013-2014 н.р. Будемо сподіватися, що така модернізація методів і навчання в університеті зробить його конкурентоспроможним на ринку освітніх послуг.

Далі зупинимось ще на деяких можливих формах проведення занять зі студентами або слухачами з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і мережі.

Виведення частини семінарських занять в режим вебінарів. Такі особливості вебінарів, як можливість для учасників користуватися загальним робочим столом, почути відповідь будь-якого учасника, поставити запитання, показати свою роботу всім учасникам, провести опитування та тестування, виводить дану форму на повноцінну заміну традиційного семінарського заняття. Представляється можливим практикувати заняття – вебінари для дисциплін, що не потребують використання лабораторного обладнання. Деякі обмежені можливості системи і за необхідності формул і розрахунків. Однак, ця технологія, на нашу думку, може знайти застосування в магістерських програмах, дозволяючи заняття у позанавчальний час для працюючих магістрів.

Проведення проектної та групової роботи в мережі на основі використання сервісів LMS, Moodle або відкритих інструментів і сервісів (блоги, вікі, інтернет-закладки, сервіси розміщення фото-, відео- та ін.). Переваги мережевої організації даного виду навчальної взаємодії очевидні: прозорість участі кожного, наочність результату робіт на будь-якому етапі виконання, можливість зберегти результат і використовувати в подальшій організації навчального процесу, зручність організації (незалежність від часу консультації, немає необхідності зустрічатися).

Змішана технологія проведення лабораторних робіт. Використання віртуальних лабораторних робіт як етапу підготовки до реальної лабораторної роботи з тестуванням на одержання

допуску в електронному середовищі дозволить скоротити час перебування студента в лабораторії і ефективніше використовувати лабораторний фонд.

Використання комплексів самотестування на досягнення результатів навчання з дисциплін дозволить організувати систему допуску до проміжної атестації з дисципліни з мінімальною участю викладача (ця система потребує розроблення).

Переклад частини рейтингових балів на взаємодію з електронним середовищем (тести, автоматичні індивідуальні заняття, підготовка до лабораторних робіт, автоматичне проведення через «антиплагіат» усіх студентських робіт до їх пред'явлення викладачеві) наближає технологію змішаного навчання до розповсюдженої на заході технології масових он-лайн курсів (MOOC – MassiveOpenOnlineCourse).

Консультації в режимі вебінарів (і форумів) за спеціальним розкладом – повноцінна заміна аудиторних консультацій з деяких дисциплін. В якості закономірного розвитку системи змішаного навчання можна прогнозувати введення повного дистанційного навчання з окремих дисциплін, проведення дистанційних семінарів (наприклад для очної магістратури).

Необхідність введення змішаного навчання зумовлена низкою системних переваг даної моделі:

1. Підвищення якості навчання: за рахунок перенесення центру ваги з традиційних форм організації навчального процесу на керовану викладачем самостійну роботу слухачів, за рахунок прозорості та контрольованості процесу навчання (всі параметри фіксуються системою і доступні для постійного моніторингу з боку організаторів, керівників), за рахунок миттєвого зворотного зв'язку, що дозволяє оцінити якість всіх складових навчального процесу.

2. Підвищення ресурсоефективності ВНЗ: за рахунок істотної економії аудиторного і лабораторного фонду та витрат на його обслуговування, за рахунок оптимізації процесу підготовки (відмова від друкованих форм, формування курсів на основі відкритих джерел і т. д.). За оцінками експертів у світі економія ресурсів за умови організації змішаного навчання складає до 35 % по відношенню до традиційного.

3. Підвищення ефективності роботи викладача з урахуванням потреб університету: за рахунок часткової відмови від аудиторних занять підвищується мобільність викладача, з'являється додатковий часовий ресурс на організацію самостійної роботи студентів, методичну та наукову роботу.

4. Привабливість ВНЗ для абітурієнтів: за рахунок орієнтації на потреби нового покоління студентів, вихованого на нових технологіях, за рахунок забезпечення підвищеної мобільності учнів (немає необхідності щодня їздити на заняття, є можливість працювати та ін.).

5. Забезпечення конкурентоспроможної позиції ВНЗ у міжнародному освітньому просторі за рахунок активного використання та розвитку технології електронного навчання.

6. Відпрацьована технологія дистанційного навчання може стати основою для залучення додаткового контингенту працюючих на виробництві в магістерські програми.

Разом з тим, завдання впровадження дистанційних (електронних) технологій у навчальний процес за очною формою навчання ставить перед ВНЗ додаткові завдання щодо забезпечення цієї принципово нової форми організації навчального процесу.

Література

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684 с.

2. Гуревич Р.С. Навчання в телекомунікаційних освітніх проектах (з досвіду роботи) / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія, Л.С. Шевченко / за ред. Гуревича Р.С. – Вінниця: ТОВ Фірма «Гланер», 2007. – 138 с.

3. Козяр М.М. Віртуальний університет: навч.-метод. посіб. / М.М. Козяр, О.Б. Зачко, Т.Є. Рак. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – 168 с.

4. I. Elaine Allen and Jeff Seaman. Changing Course: Ten Years of Tracking Online Education in the United States. Babson Survey Research Group and Quahog Research Group, LLC – 2013 p.

5. Ashby A. National student feedback surveys in distance education: an investigation at the UK Open University / A. Ashby I. Richazdson, A. Woodley // Open Learning: The Journad of Open, Distance and e-learning. – 2011/ 26:1. – P. 5-25. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <<http://dx.doi.org/10.1080/02680513.538560>>. – Загол. з екрану. – Мова англ.

Шестопалюк Александр Васильевич – доктор педагогических наук, профессор, ректор Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского

E-mail: imfito@yandex.ua

ПЕРСПЕКТИВЫ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ ВЗРОСЛЫХ

Аннотация. В статье рассматриваются основные тенденции в сфере современного обучения, вводится понятие смешанного обучения, предлагается набор технологий для осуществления такого обучения в профессиональной подготовке и переподготовке учителей, прогнозируются возможности результаты работы учебных заведений касательно организации такой деятельности.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), профессиональная подготовка, образование взрослых, смешанное обучение, обучение он-лайн.

Shestopaljuk Olexandr – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of AN of Higher Education of Ukraine, Rector of the Vinnitsia State Pedagogical University named after MichailoKotsubinsky

E-mail: imfito@yandex.ua

PROSPECTS FOR BLENDED LEARNING IN ADULTS TRAINING

Summary: *The article focuses on the main tendencies in blended education. It introduces the notion of blended education and presents the list of technologies for the realization of such education in pre-service and in-service training; foresees the outcomes of the implementation of such technologies in higher educational institutions. The development of higher education and life long learning in Ukraine and worldwide highlights the stable tendency of blurring the borders between the full-time and part-time education based on the implementation of modern technologies, as well as online education, into the learning process of higher educational institutions. The emphasis is made on the development of online learning that allows combining work and study.*

The next step in the development of online learning is the introduction of the blended learning system based on online technologies into the educational process itself. The first stage may affect basic courses such as social and humanitarian ones. Vinnytsia State MykhailoKotsyubynsky Pedagogical University has established a well organized cooperation with two American universities – Southeast Missouri State University and Bradley University. The distant course is subdivided into three parts. The lectures are conducted by a teacher-trainer from Vinnytsia Pedagogical University, online lectures – by teacher-trainers from abroad. The participants of the program – the representatives of the three universities chat online with each other. There is also a panel discussion held between American and Ukrainian students. The course conducted by American and Ukrainian specialists has turned to be a powerful means of international exchange of experience and opinions. A great amount of online guests from different countries, namely India, Vietnam, Japan, Mexico and Western European countries, visited the site of the course. The article briefly outlines the other possible ways of conducting courses by means of IT and networks. Among them there are webinars, projects, work-shops, self-assessments, tutorials, etc.

Key words: *information and communication technologies (ICT), training, adult education, mixed education, on-line learning.*

Bibliography

1. Bykov V. Ju. Modeli organizacijnyh system vidkrytoi osvity: Monografija / V. Ju. Bykov. – K.: Atika, 2009. – 684 s.
2. Gurevych R. S. Navchannja v telekomunikacijnyh osvithnih proektah (z dosvidu roboty) / R. S. Gurevych, M. Ju. Kademija, L. S. Shevchenko / Za red. Gurevicha R. S. – Vinnycja: TOV firma «Planer», 2007. – 138 s.
3. Kozjar M. M. Virtual'nij universitet: navch.-metod. posib. / M. M. Kozjar, O. B. Zachko, T. E. Rak. – L'viv: LDU BZhD, 2009. – 168 s.
4. I. Elane Allen and Jeff Seaman. Changing Course: Ten Years of Tracking Online Education in the United States. Babson Survey Research Group and Quahog Research Group, LLC – 2013 r.
5. Ashby A. National student feedback suzveys in distance education: an investigation at the Uk Open University / A. Ashby I. Richazdson, A. Woodley // Open Learning: The Journad of Open, Distance and e-learning. – 2011/ 26:1. – P. 5-25. – [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: <[http:// dx.doi.org/ 10.1080/02680513.538560](http://dx.doi.org/10.1080/02680513.538560)>. – Zagol. z ekranu. – Mova angl.